

Hanna Dymnicka-Wołoszyńska
(Warszawa)

**MATERIAŁY JERZEGO SZTACHELSKIEGO
(1911-1975)
(III-225)**

Jerzy Sztachelski urodził się 17 stycznia 1911 r. w Puławach, woj. lubelskie, jako syn nauczyciela gimnazjalnego Jarosława i Zofii z Przybylskich. Szkołę średnią ukończył w Białymstoku, gdzie był również aktywnym członkiem i entuzjastą harcerstwa.

W 1931 r. rozpoczął studia na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu im. Stefana Batorego w Wilnie. Już od początku studiów brał czynny udział w życiu młodzieży akademickiej. Wstąpił wtedy do organizacji Młodzieży Wszechpolskiej, będącej przyczółkiem Narodowej Demokracji. Gdy w listopadzie 1931 r. członkowie tej organizacji zaczęli na Wydziale Lekarskim akcję przeciwko kolegom-żydom, dążąc do wprowadzenia numerus clausus i na uniwersytecie doszło do bójek, Jerzy Sztachelski opuścił 12 III 1932 r. szeregi Młodzieży Wszechpolskiej. Związał się natomiast z postępowym ruchem młodzieży akademickiej, rekrutującej się spośród wielu organizacji młodzieżowych, m.in. z postępowej organizacji katolickiej „Odrodzenie”.

Przewodził temu ruchowi ideowemu Henryk Dembiński, ówczesny prezes Bratniej Pomocy – stąd ludzi skupionych wokół niego zwano na gruncie wileńskim „grupą Dembińskiego”. Jerzy Sztachelski był jednym z organizatorów i czołowych działaczy nielegalnego Związku Lewicy Akademickiej „Front”, który skrzystalizował się w lutym 1933 r. i nawiązał kontakty z organizacją młodzieży socjalistycznej „Życie” w Warszawie, Komunistycznym Związkiem Młodzieży Polskiej, Komunistycznym Związkiem Młodzieży Zachodniej Białorusi i Związkiem Niezależnej Młodzieży Socjalistycznej. Jerzy Sztachelski należał też do organizatorów Bloku Wyborczego do Bratniej Pomocy USB – pod nazwą Blok Niezamożnej Młodzieży Akademickiej. Ponadto założył organizację półlegalną – Społeczny Klub Medyków. Celem jego było zapoznanie przyszłych lekarzy z istotnymi potrzebami zdrowotnymi społeczeństwa, zwłaszcza klasy robotniczej i chłopstwa, których stan zdrowotny i sanitarny przedstawiał się bardzo źle.

Jesienią 1934 r. Jerzy Sztachelski został zatrudniony przez profesora anatomopatologii Kazimierza Pelczara jako młodszy asystent w Zakładzie Leczniczo-Badawczym dla chorych na nowotwory.

Od roku 1935 był członkiem Komunistycznego Związku Młodzieży Zachodniej Białorusi aż do rozwiązania tej organizacji w 1938 r. Nocą z 14 na 15 II 1935 r. Jerzy Sztachelski został aresztowany wraz z większością „frontowców” i licznymi członkami Związku Niezależnej Młodzieży Socjalistycznej. Wkrótce potem zwolniony z aresztu, pracował nadal w zakładzie prof. Pelczara, lecz był zawieszony w prawach studenta aż do ogłoszenia wyroku w wytoczonym procesie (proces Lewicy Akademickiej, czyli proces jedenastu). Rozprawa sądowa rozpoczęta 8 I 1936 r., odbywająca się kolejno w kilku instancjach, ciągnęła się aż do maja 1937 r. Jerzego Sztachelskiego, podobnie jak innych, oskarżono o przynależność do nielegalnego Związku Lewicy Akademickiej „Front”, a ponadto zarzucano mu wystąpienia w ZNMS i działalność w Społecznym Klubie Medyków. We wszystkich instancjach został jednak uniewinniony z braku dowodów winy.

Jesienią 1934 r. powołano go do wojska i skierowano do Szkoły Podchorążych Sanitarnych Rezerwy w Warszawie. Jako podejrzany politycznie został jednak z tej szkoły usunięty i wysłany w stopniu szeregowca do kompanii rekruckiej w Sokółce pod Białymstokiem. W r. 1938 wrócił do pracy w zakładzie onkologii i przerwanych studiów. Ukończył je, otrzymując dyplom lekarza 27 VI 1939 r.

Gdy wybuchła wojna, nie został powołany do wojska jako komunista, mimo że zgłaszał się do biur wojskowych. 13 IX tego roku zawarł związek małżeński z Ireną Dziewicką, koleżanką ze studiów, współoskarżoną w procesie.

Po wkroczeniu Armii Radzieckiej do Wilna Jerzy Sztachelski objął w r. 1940 stanowisko naczelnika Miejskiego Wydziału Zdrowia. W r. 1941 kierował akcją zwalczania szerzącej się w mieście epidemii biegunki i duru brzuszego. W czerwcu 1941 r., wobec zbliżających się wojsk niemieckich, opuścił Wilno i udał się do Związku Radzieckiego, gdzie wraz z żoną spędził lata wojny. Początkowo zamieszkał w Menzelińsku w Republice Tatarskiej i pracował tam w szpitalu jako ordynator oddziału wewnętrzznego. W styczniu 1942 r. wstąpił do Armii Radzieckiej i jako lekarz-epidemiolog 80 Batalionu Sanitarnego 16 Dywizji Litewskiej uczestniczył w walkach na froncie centralnym do połowy 1943 r. W czerwcu 1943 r. Jerzy Sztachelski jako jeden z pierwszych zgłosił się do 1 Polskiej Dywizji Piechoty im. T. Kościuszki w Sielcach nad Oką. Mianowany dowódcą Batalionu Sanitarnego w stopniu kapitana brał czynny udział wraz z Batalionem w bitwie pod Lenino w dniach 11–14 X 1943 r. W marcu 1944 r. został odwołany do Moskwy, gdzie objął stanowisko sekretarza generalnego Związku Patriotów Polskich w ZSRR.

Z chwilą wyzwolenia części ziem polskich Jerzy Sztachelski przybył do Chełma na wezwanie Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego w lipcu 1944 r. Odtąd uczestniczył w tworzeniu podstaw nowej państwowości i administracji polskiej, piastując szereg odpowiedzialnych stanowisk. PKWN mianował go pierwszym po wyzwoleniu wojewodą białostockim, a potem został powołany do władz centralnych. W l. 1945–1947, w okresie największych trudności aprowizacyjnych, był ministrem aprowizacji i handlu w Rządzie Tymczasowym. Następnie poświęcił się pracy w resorcie zdrowia. W l. 1947–1951 był podsekretarzem stanu w Ministerstwie Zdrowia, w l. 1951–1956 – ministrem tego resortu, w którym zastał ciężką sytuację. W kraju panowała epidemia duru brzuszego i umieralność niemowląt była bardzo wysoka, brakowało szpitali, leków, lekarzy i pielęgniarek. Stan sanitarny kraju był bardzo zły. Tym trudnościom minister Jerzy Sztachelski starał się zaradzić, organizując podstawy nowego systemu opieki zdrowotnej – społecznej służby zdrowia. Przedmiotem jego szczególnej uwagi była sprawa zwalczania chorób zakaźnych i szerzących się chorób wenerycznych, gruźlicy oraz wysokiej umieralności niemowląt. W późniejszym okresie dużo uwagi poświęcił onkologii, gdyż rozumiał i doceniał wagę problemu chorób nowotworowych. Współdziałał w formułowaniu, a następnie w realizacji pierwszego planu organizacji walki z rakiem w Polsce, który powstał w r. 1952.

Z jego inicjatywy została również powołana w roku 1950 Białostocka Akademia Medyczna, pierwsza wyższa uczelnia w tym regionie, która następnie wyróżniła go, jako pierwszego w swojej historii, godnością doktora honoris causa w r. 1960.

W latach 1956–1961 Jerzy Sztachelski jako minister bez teki pełnił funkcję Pełnomocnika Rządu do Spraw Kościoła i Kierownika Urzędu do Spraw Wyznań. Udzielał wtedy poparcia rozwijającemu się w Polsce ruchowi laickiemu, a zwłaszcza oryginalnej formacji laicyzmu polskiego, która została ukształtowana w Polsce w początkach lat sześćdziesiątych przez intelektualne środowisko, skupione wokół tygodnika „Argumenty”. Przyczynił się tym samym do urzeczywistnienia idei dialogu między marksistami i katolikami, doceniając potrzebę zgodnego współdziałania ludzi o różnych postawach światopoglądowych. Jednocześnie zajmował się pracą społeczną, m.in. jako zastępca przewodniczącego Rady Głównej Harcerstwa w l. 1958–1968. Szczególną troską otaczał drużyny harcerskie dla dzieci upośledzonych fizycznie oraz przestępczych i trudnych (Drużyny Nieprzetartego Szlaku).

W r. 1961 Jerzy Sztachelski objął ponownie stanowisko ministra zdrowia i opieki społecznej, na którym pozostawał do r. 1968. W tym czasie, jak i w latach pięćdziesiątych, przywiązywał szczególną wagę do pracy lekarskiej w terenie, która interesowała go bardziej niż praca administracyjna. Rolę służby zdrowia pojmował jako pomoc dla społeczeństwa. Za szczególnie ważne zagadnienie społeczne dla tego okresu uważał sprawę chorób

nowotworowych. W związku z tym podjął decyzję dotyczącą wykorzystania środków finansowych Fundacji im. hr. Jakuba Potockiego na zakup 9 urządzeń do telegammaterapii dla zakładów sieci onkologicznej w Polsce. Realizacja tej decyzji miała kluczowe znaczenie dla rozwoju nowoczesnej radioterapii nowotworów złośliwych. Za osobisty udział w rozwoju organizacji walki z rakiem w Polsce Walne Zgromadzenie Polskiego Towarzystwa Onkologicznego nadało Jerzemu Sztachelskiemu w r. 1970 godność członka honorowego towarzystwa.

Przez długie lata Jerzy Sztachelski łączył pracę na odpowiedzialnych stanowiskach państwowych z działalnością partyjną i poselską. Był członkiem PPR, a potem PZPR. W r. 1945 został dokooptowany do Komitetu Centralnego PPR. Podczas Kongresu Zjednoczeniowego w 1948 r. wybrano go na członka Komitetu Centralnego PZPR i członka Centralnej Komisji Kontroli Partyjnej. Był też posłem do Krajowej Rady Narodowej, na Sejm Ustawodawczy i Sejm Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. Kilkakrotnie sprawował mandat poselski z woj. białostockiego.

W 1968 r. dr Jerzy Sztachelski przeszedł na emeryturę z powodu pogarszającego się stanu zdrowia. Zajął się wtedy upowszechnianiem humanistycznych wartości kultury świeckiej. W l. 1969–1975 działał w Towarzystwie Krzewienia Kultury Świeckiej jako prezes Zarządu Głównego, a następnie jako honorowy członek Towarzystwa i współtwórca jego linii programowej. Jako zwolennik kształtowania modelu życia w duchu laickim często zastanawiał się nad zagadnieniem stosunku człowieka do problemów choroby, cierpienia i śmierci. Zamierzał zorganizować na ten temat sympozjum z udziałem lekarzy, etyków, psychologów i literatów wierzących i ateistów. Myśli tej jednak nie zdążył zrealizować.

Jerzy Sztachelski wielokrotnie był wyróżniany wysokimi odznaczeniami państwowymi i wojskowymi. M.in. dwukrotnie otrzymał Order Sztandaru Pracy I klasy, Krzyż Komandorski z Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski, Krzyż Grunwaldzki III klasy i Order Virtuti Militari V klasy.

Zmarł w Warszawie 17 XII 1975 r. i został pochowany na Powązkach w Alei Zasłużonych (kwatery C 4 Tuje m. 9).

Kontynuacją myśli zmarłego była konferencja lekarzy i humanistów na temat cierpienia i śmierci, zorganizowana w Gdańsku w maju 1976 r. Dla uczczenia jego zasług Białostocka Akademia Medyczna uchwałą Senatu z dnia 4 III 1977 r. nadała Państwowemu Szpitalowi Klinicznemu w Białymstoku imię dr. Jerzego Sztachelskiego.

Jerzy Sztachelski pozostawił materiały do historii organizacji służby zdrowia w Polsce w l. 1945–1975, którą zamierzał opracować. Podejmując to zagadnienie, wychodził z założenia, że służba zdrowia jest jednym ze szczególnie ważnych instrumentów polityki społecznej państwa, a jej przeszłość stanowi fragment 30-letniej historii Polski Ludowej, rezultat przemian polityczno-ustrojowych i społecznych, jakie zaszły w tym okresie w kraju. Uważał, że poznanie przeszłości służby zdrowia, warunków, w których powstawała, oraz motywów, jakie przyświecały decyzjom nadającym kierunek jej rozwojowi, pozwoli odpowiedzieć na pytanie, skąd się wywodzą i dlaczego się ukształtowały zarówno jej dodatnie cechy, jak i słabości oraz zrozumieć obecną sytuację w służbie zdrowia i wysnuć praktycznie wnioski z doświadczeń minionego okresu.

Swoje planowane opracowanie dr Jerzy Sztachelski określał jako niepełną relację o przeszłości służby zdrowia w Polsce Ludowej, relację opartą na autopsji, zebranych materiałach i zasłyszanych wiadomościach, w miarę bezstronną, a z konieczności nieco subiektywną. Sądził, że może ona okazać się pomocna przy podjęciu w przyszłości pogłębionego, źródłowego opracowania historii polskiej służby zdrowia.

Jako podstawowe materiały, które zamierzał przy tym wykorzystać, wymienił czasopisma i prasę o charakterze medycznym i ogólnym, jak „Służba Zdrowia”, „Zdrowie Publiczne”, „W Służbie Zdrowia”, „Położna”, „Dziennik Zdrowia”, „Trybuna Ludu”, „Głos Ludu”, „Rzeczpospolita” oraz opracowanie L. Krotkiewiczowej *Rozwój administracji służby*

zdrowia, „Dziennik Urzędowy Ministerstwa Zdrowia”, opracowania Ministerstwa, uchwały jego Kolegium, a ponadto akta z Archiwum Akt Nowych i Centralnego Archiwum KC.

Prace nad wymienionym zagadnieniem Jerzy Sztachelski rozpoczął ok. r. 1967 i prowadził je w latach następnych, już po przejściu na emeryturę. Początkowo myślał o opracowaniu dziejów służby zdrowia w 25-lecie Polski Ludowej, a potem, w miarę upływu czasu, zgromadził liczne materiały dotyczące okresu 30-lecia. Niektóre problemy częściowo opracował, całości jednak nie zdążył doprowadzić do końca.

Po śmierci dr. Jerzego Sztachelskiego zebrane przez niego materiały dotyczące historii organizacji służby zdrowia w Polsce na zlecenie jego żony, dr Ireny Sztachelskiej, zostały uporządkowane i zinwentaryzowane w l. 1976–1977 przez mgr Hannę Dymnicką-Wołoszyńską, pracownika Archiwum Polskiej Akademii Nauk. Podstawą opracowania tych materiałów były zasady zawarte w *Wytocznych opracowania archiwalnego spuścizn rękopiśmiennych* (wyd. przez Archiwum PAN na prawach rękopisu w r. 1958), z uwzględnieniem specyfiki materiałów.

W chwili rozpoczęcia prac porządkowych łączna objętość materiałów wynosiła ok. 1,6 m.b. Część ich była ułożona w teczkach i obwolutach tematycznie, według szeregu zagadnień sformułowanych przez twórcę spuścizny, a część występowała w formie luźnej lub w rozsypie.

W wyniku prac porządkowanych całość materiałów została podzielona na 151 jednostek, przy czym zachowano elementy układu pochodzące od twórcy spuścizny. Następnie usystematyzowano je w 4 grupach: I – prace, II – materiały warsztatowe, III – materiały o twórcy spuścizny, IV – załączniki.

Do grupy prac zostały zaliczone teksty opracowań autorskich J. Sztachelskiego, pisanych przez niego głównie w l. 1947–1956, tj. w pierwszym okresie jego działalności na stanowisku podsekretarza stanu, a potem ministra resortu zdrowia. Powstały one w związku z jego pracą organizacyjną w tym resorcie i stanowią jej wynik. Są to referaty, artykuły i inne opracowania, wykłady, przemówienia, wywiady radiowe i prasowe. Występują one w formie rękopisów, maszynopisów (zachowanych niekiedy w kilku egzemplarzach, z poprawkami i dopiskami autora), a często i druków – wycinków, odbitek lub egzemplarzy czasopism i gazet, w których były publikowane – jak „Zdrowie Publiczne”, „Służba Zdrowia”, „Głos Ludu” i „Trybuna Ludu”. Są wśród nich również niedrukowane, np. *Zagadnienia budowy modelu strukturalnego służby zdrowia w Polsce, zgodnego z przemianami społeczno-gospodarczymi* (j.a. 1). Referaty, których znaczna część miała charakter programowy, były wygłaszane głównie na zebraniach i zjazdach partyjnych i związkowych oraz krajowych naradach pracowników służby zdrowia, wykłady – w szkole partyjnej przy KC PZPR, na kursie socjalnym, organizowanym przez KC oraz na kursach dla kierowników wojewódzkich wydziałów zdrowia i dla członków prezydiów rad narodowych. Wśród przemówień są wygłaszane na posiedzeniu Sejmu Ustawodawczego i Sejmu PRL oraz okolicznościowe, np. z okazji zjazdów PCK i „Tygodnia Zdrowia”, powitania w ministerstwie lekarzy wiejskich i spotkań z młodzieżą akademicką.

Ze względu na problematykę, której dotyczą, prace te w obrębie działu ujęto w 3 podgrupach: A – założenia programowe, wytyczne, zadania i osiągnięcia oraz sprawy organizacyjne służby zdrowia w Polsce, B – akademie medyczne, młodzież akademicka oraz zagadnienia naukowe z zakresu medycyny i postępu naukowo-technicznego, C – medycyna i służba zdrowia w ZSRR oraz wnioski z doświadczeń radzieckich dla polskiej służby zdrowia. Materiały podgrupy A omawiają zasady kształtowania nowego systemu służby zdrowia w Polsce Ludowej, jej zadania, określane w świetle uchwał PPR i PZPR, planowanie w służbie zdrowia w związku z założeniami narodowych planów gospodarczych – 3-letniego, 6-letniego i późniejszych 5-letnich. Zawierają także podsumowanie jej rozwoju i osiągnięć, zarówno w poszczególnych latach, jak i w wyniku realizacji planów długoterminowych oraz podkreślają rolę partii, Związku Zawodowego Służby Zdrowia i rad narodowych w dziedzinie rozwoju ochrony zdrowia i poprawy leczenia. Ponadto dotyczą spraw leczenia otwartego,

ambulatoryjnego, przemysłowej służby zdrowia oraz warunków pracy i bytu pracowników resortu zdrowia.

W skład podgrupy B wchodzi materiały dotyczące kontaktów ministra z akademiami medycznymi na Śląsku – w Rokitnicy i Wrocławiu, Gdańsku, Białymstoku i Łodzi. Niemalą wagę przywiązywał on do zadań wychowawczych tych uczelni (j.a. 36). Szczególnie interesujące jest tu wspomnienie J. Sztachelskiego o okolicznościach powołania Akademii Medycznej w Białymstoku (j.a. 39). Podgrupa ta obejmuje także opracowania dotyczące problemów naukowych – pracy badawczej, antybiotyków, medycyny społecznej i postępu naukowo-technicznego.

Charakterystyka rozwoju i osiągnięć medycyny i systemu ochrony zdrowia w ZSRR stanowi treść materiałów podgrupy C, które ponadto ukazują możliwości wykorzystania doświadczeń radzieckich w tworzeniu podstaw służby zdrowia w Polsce i podsumowują wnioski zebrane przez delegację polskiej służby zdrowia podczas pierwszej oficjalnej wizyty w Moskwie w r. 1950.

Pracom w podgrupie A nadano układ rzeczowo-chronologiczny, z wyodrębnieniem opracowań, wykładów i przemówień, a w B i C wszystkie jednostki usystematyzowano w porządku chronologicznym.

Najobszerniejszy w spuściznie jest dział II materiałów warsztatowych, liczący 85 j.a., co stanowi ponad 50% całości. Obejmuje on materiały różnorodne pod względem treści i formy, zebrane przez twórcę spuścizny do opracowywanej historii organizacji służby zdrowia w trzydziestolecu Polski Ludowej.

Są wśród nich rękopisy J. Sztachelskiego, stanowiące opracowanie w pierwszej wersji niektórych z planowanych rozdziałów i zagadnień, oraz szkice, konspekty, tezy i luźne notatki, których nie zdążył już rozwinąć w pełnej formie. Mają one szczególne znaczenie źródłowe dla poznania dziejów tworzenia i rozwoju nowego systemu opieki zdrowotnej w naszym kraju, gdyż zawierają relacje, poglądy i opinie organizatora tego systemu i wieloletniego kierownika resortu zdrowia. Ponadto są tu jego wypisy z opracowań, czasopism i prasy, dotyczące głównie pierwszych lat powojennych, 1945–1947. Cennych informacji dostarczają również opracowane w Ministerstwie Zdrowia i jego departamentach memoriały, sprawozdania, analizy i zestawienia statystyczne, projekty uchwał Kolegium Ministerstwa oraz materiały przygotowane na posiedzenie tegoż Kolegium, także materiały Sejmowej Komisji Zdrowia i Kultury Fizycznej, Komisji Socjalnej KC PZPR lub podsumowujące wyniki prac zespołu, powołanego przez Wydział Administracyjny KC, opracowania Komisji Planowania przy Radzie Ministrów czy Centralnego Instytutu Gospodarki Wodnej, a także innych organów i instytucji kształtujących i realizujących politykę państwa w zakresie służby zdrowia.

W dziale tym znajdują się też liczne opracowania autorskie osób związanych działalnością organizacyjną oraz pracą naukową z problematyką służby zdrowia. Występują one w formie maszynopisów, tekstów powielanych, odbitek i wycinków, zawierających artykuły drukowane w czasopismach fachowych medycznych oraz broszur w niewielkich rozmiarach. Wiele z nich posiada dedykację autora dla J. Sztachelskiego. Jest tu również kilka listów o charakterze materiałowym, dostarczających informacji o zagadnieniach, które interesowały twórcę spuścizny. Są też sprawozdania z podróży służbowych za granicę z informacjami na temat systemu ochrony zdrowia i rozwoju medycyny w innych krajach. Ponadto dr Sztachelski zebrał wiele wycinków z tygodników i prasy codziennej, jak np. „Polityka”, „Argumenty”, „Życie Literackie”, „Trybuna Ludu”, „Życie Warszawy”, a także z „Biuletynu Specjalnego Polskiej Agencji Prasowej”.

Większość tych materiałów twórca spuścizny ułożył tematycznie, według kilkudziesięciu zagadnień z historii służby zdrowia i rozwoju nauk medycznych w Polsce. Układ ten przyjęto za podstawę tworzenia jednostek w dziale II i zachowano ich tytuły oryginalne, sformułowane przez twórcę spuścizny. Materiały luźne, zakwalifikowane do tego działu, dołączono do odpowiednich jednostek lub utworzono z nich jednostki nowe z

uwzględnieniem zasad przyjętych przez J. Sztachelskiego. Przeważnie wszystkie materiały w opisie inwentarzowym zostały uzupełnione przez dość obszerne adnotacje dotyczące treści i formy materiałów oraz zawierające nazwiska autorów niektórych opracowań.

W dziale II wyodrębniono cztery następujące grupy tematyczne: A. Zagadnienia dotyczące organizacji i działalności służby zdrowia w Polsce, ujęte w dwóch ciągach – spraw ogólnych i problemowych, B. Nauka i szkolnictwo medyczne, C. Dyscypliny medyczne i zwalczanie chorób społecznych, D. Medycyna i służba zdrowia w niektórych krajach socjalistycznych i kapitalistycznych oraz współpraca międzynarodowa w dziedzinie organizacji ochrony zdrowia.

Jednostki ułożono w porządku chronologicznym w części grupy A, dotyczącej zagadnień ogólnych z historii organizacji i działalności służby zdrowia, a w pozostałych grupach nadano im układ tematyczny.

W grupie A na jej początku umieszczono interesujące notatki twórcy spuścizny – plan zamierzonego opracowania dziejów służby zdrowia, zarys wstępu (w kilku wersjach), zawierający motywację podjęcia tematu i koncepcję pracy oraz tezy i konspekty poszczególnych rozdziałów i zagadnień, uzupełnione wycinkami prasowymi, dotyczącymi tych zagadnień (j.a. 50).

Dalsze jednostki pierwszej podgrupy zawierają materiały omawiające stan służby zdrowia w Polsce w okresie międzywojennym, organizowanie jej po wyzwoleniu w l. 1944–1948 na nowych podstawach ustrojowych, a następnie jej zadania i kierunki rozwojowe, związane z narodowymi planami gospodarczymi aż do 1975 r. oraz prognozy rozwoju w l. 1976–1980.

W tej części spuścizny znajdują się teksty kilku pierwszych rozdziałów pracy, pozostawione przez twórcę spuścizny w rękopisie, które zostały przepisane na maszynie na zlecenie dr Ireny Sztachelskiej w 3 egz. Maszynopisy te połączono z rękopisami we właściwych jednostkach (j.a. 51–57, 60).

Druga podgrupa obejmuje szereg zagadnień problemowych z zakresu działalności służby zdrowia. Są to sprawy dotyczące głównie kadr medycznych, płac w resorcie zdrowia, etyki i deontologii lekarskiej, stosunku medycyny do problemu cierpienia i śmierci, pojęcia społecznej służby zdrowia jako instrumentu polityki państwa, pomocy społecznej w PRL i kierunków opieki zdrowotnej oraz absencji chorobowej i inwestycji w lecznictwie. Ponadto są tu zagadnienia mające bliższe lub dalsze związki z warunkami zdrowotnymi – jak lecznictwo uzdrowiskowe, sport i turystyka, ochrona środowiska naturalnego, żywność i żywienie, demografia.

W grupie B znajdują się materiały dotyczące generalnych problemów nauki w Polsce oraz rozwoju nauk medycznych i farmaceutycznych, historii medycyny i szpitalnictwa, a ponadto życia i działalności całej plejady wybitnych osobistości ze świata lekarskiego. Spotyka się tu szereg nazwisk zasłużonych organizatorów polskiej służby zdrowia i uczonych, jak np. Marcin Kacprzak, Edward Grzegorzewski, Bogusław Kożusznik, Franciszek Litwin, Jerzy Mokrzycki, Bohdan Bednarski, Tadeusz Kielanowski, Eleonora Reicher, Józef Handelsman, Tadeusz Koszarowski, Ludwik Hirszfelf, Ludwik Pankiewicz i wielu innych (j. 102, 103). Znaczna część materiałów tej grupy dotyczy organizacji i rozwoju szkolnictwa medycznego, wyższego i średniego, bezpośrednio po wojnie i w latach późniejszych, szczególnie w związku z założeniami planu 6-letniego.

W skład grupy C weszły materiały z zakresu problematyki szeregu dyscyplin medycznych i ich historii w okresie powojennym, głównie w 10-leciu i 20-leciu Polski Ludowej. Zostały tu wyodrębnione dyscypliny kliniczne, jak np. chirurgia, dermatologia, ginekologia, kardiologia, neurologia, okulistyka. Omawiają je głównie opracowania drukowane różnych autorów. Znacznie większa ilość materiałów o charakterze bardziej zróżnicowanym dotyczy gałęzi medycyny, których zadaniem jest zwalczanie chorób społecznych, jak nowotwory, gruźlica, reumatyzm, choroby weneryczne, zakaźne, psychiczne i alkoholizm. Wśród tych materiałów spotyka się opracowania, konspekty i notatki twórcy

spuścizny, tematycznie związane z tymi zagadnieniami. Choć ramy chronologiczne materiałów tej grupy, jak już zaznaczono, obejmują zasadniczo okres Polski Ludowej, można tu jednak spotkać i takie, które odnoszą się do lat wcześniejszych, np. dzieje onkologii ujęte są od r. 1906 (j.a. 111). W niektórych jednostkach znalazły się również informacje o uczonych, którzy położyli duże zasługi dla rozwoju uprawianych przez siebie dyscyplin – jak onkolog Franciszek Łukaszczyk czy twórca polskiej szkoły medycyny pracy Brunon Nowakowski.

Grupa D zawiera opracowania autorstwa E. Nierańskiej i T. Widy-Wirskiego o rozwoju medycyny i jej roli w dziedzinie ochrony zdrowia w warunkach ustroju kapitalistycznego i socjalistycznego oraz o historiografii medycyny w krajach kapitalistycznych, ponadto inne materiały, dotyczące głównie organizacji i działalności służby zdrowia, a także szkolnictwa wyższego, również i medycznego, w Czechosłowacji, Jugosławii, NRD, Norwegii, Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej, Węgierskiej Republici Ludowej i w Wielkiej Brytanii. Ponadto jest tu uwzględnione zagadnienie współpracy krajów socjalistycznych w zakresie wymiany doświadczeń dotyczących ochrony zdrowia i nauk medycznych oraz współdziałania PRL ze Światową Organizacją Zdrowia.

Dział III zawiera nieliczne materiały o twórcy spuścizny: spis jego prac opublikowanych w l. 1945–1956, sporządzony w Głównej Bibliotece Lekarskiej, oraz egzemplarze „Służby Zdrowia”, w których znajdują się wzmianki o J. Sztachelskim jako o ministrze zdrowia w rządzie powołanym w 1952 r. i kandydacie na posła do sejmiku woj. białostockiego w r. 1957.

Do działu IV zakwalifikowano jako załączniki pozycje drukowane, wydane w formie książkowej o większej objętości, które tematycznie wiążą się z materiałami działu II. Każda z nich stanowi osobną jednostkę. Część ich to druki opublikowane w pierwszych latach powojennych. Dotyczą one stanu zdrowotnego kraju w tym okresie oraz początków działalności urzędów i instytucji zdrowia publicznego, głównie Ministerstwa Zdrowia i Naczelnego Nadzwyczajnego Komitetu do Walki z Epidemiami.

Następne jednostki w tym dziale to albumy i książki pamiątkowe akademii medycznych w Katowicach, Białymstoku i Gdańsku, wydane z okazji 15-, 20- i 25-lecia ich działalności oraz 50-lecia Państwowego Zakładu Higieny. Prócz tego są tu materiały dotyczące zagadnień szpitalnictwa, które stanowiły przedmiot sympozjum naukowego Polskiego Towarzystwa Szpitalnictwa w Konstancinie i X Konferencji Ministrów Zdrowia Krajów Socjalistycznych w Sopocie w r. 1969.

Dział ten, a zarazem i spuściznę zamyka Dziennik Urzędowy Ministerstwa Zdrowia i Opieki Społecznej z l. 1973–1974, włączony tu z uwagi na zawarte w nim zarządzenia, m.in. w sprawie działalności dydaktyczno-naukowej i leczniczo-usługowej nauczycieli akademickich oraz w sprawach organizacyjnych, a także planu i regulaminu studiów w akademiach medycznych.

Materiały Jerzego Sztachelskiego w Archiwum PAN otrzymały sygnaturę III-225, w bazie szukajwarchiwach ma nr 338. Inwentarz liczy 151 j.a. uzupełnionych o 3 aneksy.

Bibliografia

1. Janina Broniewska, *Notatnik polowy*, [w]: *Ludzie pierwszej armii*, Warszawa 1946, s. 131–141
2. *Minister zdrowia Jerzy Sztachelski*, „Służba Zdrowia”, 1951, R. III, nr 3
3. Piotrowski J., (S.F.), *Nasi kandydaci na Sejm. Dr Jerzy Sztachelski*, „Służba Zdrowia”, R. IX, nr 2
4. Nekrologi Jerzego Sztachelskiego, „Trybuna Ludu”, 18 i 19 XII 1975
5. *Pamięci Jerzego Sztachelskiego*, „Trybuna Ludu”, 19 XII 1975
6. *Dr Jerzy Sztachelski*, Nekrolog, „Zdrowie Publiczne”, t. LXXXVII, nr 2
7. *Dr Jerzy Sztachelski*, Nekrolog i wspomnienie pośmiertne, „Argumenty”, 1976, nr 1
8. *Człowiek wobec choroby, cierpienia i śmierci*, „Argumenty”, 1976, nr 22

9. Tadeusz M. Jaroszewski, *Pamięci Jerzego Sztachelskiego*, „Człowiek i Światopogląd”, 1976, nr 4, s. 83–84
10. Anna Jędrychowska, *Wspomnienie o Jerzym Sztachelskim*, „Człowiek i Światopogląd”, 1976, nr 4, s. 85–101
11. Jan Guranowski, Henryk Hinz, Tadeusz Jaroszewski, Tadeusz Mrówczyński, *Z wypowiedzi i wystąpień Jerzego Sztachelskiego*, „Człowiek i Światopogląd”, 1976, nr 4, s. 102–115
12. Hanna Kołodziejska, *Wspomnienie o doktorze Jerzym Sztachelskim*, „Nowotwory”, 1976, R. XXVI, nr 3
13. J. Eišvydis, *Ježis Štachelskis*, „Sveikatos Apsauga”, 1976, nr 4
14. *Piękne, trudne życie*, „Nowy Medyk”, 1977, R. XXIV, nr 1
15. Informacje dr Ireny Sztachelskiej

PRZEGLĄD ZAWARTOŚCI INWENTARZA

I. Prace		1-49
	A. Założenia programowe, wytyczne, zadania i osiągnięcia oraz sprawy organizacyjne służby zdrowia w Polsce	1-35
	a. Referaty, opracowania i artykuły	1-22
	b. Wykłady	23-28
	c. Przemówienia	29-35
	B. Akademie medyczne, młodzież akademicka oraz zagadnienia naukowe z zakresu medycyny i postępu naukowo-medycznego	36-44
	C. Medycyna i służba zdrowia w ZSRR oraz wnioski z doświadczeń radzieckich dla polskiej służby zdrowia	45-49
II. Materiały warsztatowe		50-135
	A. Zagadnienie dotyczące organizacji i działalności służby zdrowia w Polsce	50-98
	a. Ogólne	50-76
	b. Problemowe	77-98
	B. Nauka i szkolnictwo medyczne	99-107
	C. Dyscypliny medyczne i zwalczanie chorób społecznych	108-125
	D. Medycyna i służba zdrowia w niektórych krajach socjalistycznych i kapitalistycznych oraz współpraca międzynarodowa w dziedzinie organizacji ochrony zdrowia	126-135
III. Materiały o twórcy spuścizny		136-138
IV. Załączniki		139-151
Aneksy		1-3

I. PRACE

A. Założenia programowe, wytyczne, zadania i osiągnięcia oraz sprawy organizacyjne służby zdrowia w Polsce

a. Referaty, opracowania i artykuły

1. *Zagadnienie budowy modelu strukturalnego służby zdrowia w Polsce, zgodnego z przemianami społeczno-gospodarczymi*
Opracowanie, niedrukowane, 2 egz.
1947, masz., l., k. 18
2. *Służba zdrowia wobec uchwał planu sierpniowego*
Referat wygłoszony na krajowej naradzie aktywu partyjnego PPR służby zdrowia
1948, masz., druk, l., sz., k. 71

- Druk: „Zdrowie Publiczne”, 1948, nr 7–8, „Głos Ludu”, 1948, nr 302
3. *Zagadnienie gospodarki planowej w służbie zdrowia*
Planowanie w służbie zdrowia
Artykuły
1948, masz. (4 egz.), druk, l., sz., k. 76
Druk: „Zdrowie Publiczne”, 1948, nr 5–6, „Głos Ludu”, 8 II 1948
4. *O roli Związku Zawodowego Pracowników Służby Zdrowia*
Opracowanie
1948, rkp., masz., l., k. 27
5. Służba zdrowia w Polsce Ludowej w planie 3-letnim i zamierzenia na okres planu 6-letniego
Opracowania
1948–1949, rkp., masz., l., k. 70
6. Wytyczne pracy w służbie zdrowia w l. 1949–1952
Opracowania i referaty, m.in. referat wygłoszony na dorocznej konferencji w Ministerstwie Zdrowia w r. 1952
1948–1952, rkp., masz., druk, l., sz., k. 65 + s. 196
Druk: „Zdrowie Publiczne”, 1952, nr 3
7. Rocznice istnienia Polski Ludowej i działalności służby zdrowia (6-ta oraz od 9-tej do 12-tej)
Opracowania i referaty, po 2 i 3 egz.
1950, 1953–1956, masz., l., k. 99
8. Służba zdrowia wobec VII Plenum KC PZPR i jej zadania w świetle uchwał tegoż Plenum
Referaty, egz. 6 + 1
1952, masz., l., k. 284
9. *Rozwój, osiągnięcia i zadania służby zdrowia*
Referat wygłoszony na Krajowej Naradzie Pracowników Służby Zdrowia (2 wersje, kilka egz.) oraz załącznik „Służba Zdrowia” z 26 II 1952 zawierająca sprawozdanie z narady
1952, masz., druk, l., k. 118
10. Zadania służby zdrowia w r. 1953
Otwarcie odprawy i referat, 3 egz.
1953, masz. l., k. 67
11. *Zadania służby zdrowia w świetle IX Plenum KC PZPR*
Referat wygłoszony na Krajowej Naradzie Aktywu Służby Zdrowia dn. 19 XII (2 wersje) oraz załącznik: „Służba Zdrowia” z 27 XII 1953, zawierająca sprawozdanie z narady
1953, masz., druk., l., k. 82
12. *Kilka słów prawdy o lecznictwie ambulatoryjnym*
Referat, fragment, 3 egz.
1953, rkp., masz., l., k. 56
Druk: „Służba Zdrowia”, 1953, R. V, nr 37

13. *Osiągnięcia i zadania służby zdrowia w r. 1954*
Referat wygłoszony w związku z II Zjazdem PZPR (3 wersje, 6 egz.) i konspekt – wnioski służby zdrowia z II Zjazdu
1954, rkp., masz. l., k. 64
 14. *O pracy służby zdrowia w r. 1955*
Referat wygłoszony na naradzie aktywu służby zdrowia 23 IV 1955
1955, masz., druk, l., sz., k. 48
Druk: „Zdrowie Publiczne”, s. 4, „Służba Zdrowia”, 1 V 1955
 15. *Problematyka leczenia otwartego i przemysłowej służby zdrowia*
Referat wygłoszony na Plenum Centralnej Rady Związków Zawodowych. 3 V 1955
1955, masz., l., k. 28
 16. *Sprawy bytowe, materialne i warunków pracy pracowników służby zdrowia oraz zagadnienie działalności wychowawczej*
Referat (2 egz.), wygłoszony na IV Krajowym Zjeździe Delegatów Związku Zawodowego Pracowników Służby Zdrowia w dniach 22–23 V 1955 i notatki
1955, rkp., masz., l., k. 29
 17. *Udział i rola Związków Zawodowych Pracowników Służby Zdrowia w dziedzinie poprawy leczenia*
Opracowanie (bez zakończenia)
1955, masz., l., k. 43
 18. *Zadania rad narodowych w dziedzinie ochrony zdrowia*
Referat (3 wersje)
1955, rkp., masz., l., k. 69
 19. *Główne zadania służby zdrowia*
Referat
1956, masz., l., k. 22
 20. *O pracy służby zdrowia w r. 1956*
Referat wygłoszony na naradzie Aktywu Pracowników Służby Zdrowia (2 wersje, 6 egz.)
1956, masz., l., k. 175
 21. *O typie i roli lekarza Polski Ludowej*
Konspekt referatu wygłoszonego na zagajenie dyskusji
B.d., rkp., l., k. 10
 22. *Służba zdrowia*
Drobne artykuły, ogłaszane w czasopismach medycznych i w prasie
1948–1956, rkp., masz., druk, l., sz., k. 178, zob. aneks 1
- b. Wykłady**
23. *Podstawowe zasady polityki i organizacji w zakresie ochrony zdrowia*
Stenogram wykładów wygłoszonych 25 i 30 IX 1948 w Szkole Partyjnej przy KC PZPR
1949, masz. powiel., sz., k. 10

24. *Charakter i struktura systemu służby zdrowia w Polsce Ludowej oraz koncepcja jej dalszego rozwoju*

Stenogram wykładów wygłoszonych 1 i 3 IX na kursie socjalnym zorganizowanym przez KC PZPR

1949, masz., l., k. 76

25. *Administracja i organizacja służby zdrowia*

Konspekt wykładu

Po 1949, rkp., l., k. 19

26. *Organizowanie systemu służby zdrowia w Polsce Ludowej oraz struktura służby zdrowia i podstawowa problematyka jej działalności*

Konspekty wykładów wygłoszonych na kursie kierowników wojewódzkich Wydziałów Zdrowia oraz dla członków prezydiów Rad Narodowych w Radzie Państwa

Ok. 1950, rkp., l., k. 31

27. *Organizacja administracji w dziedzinie służby zdrowia*

Stenogram wykładu wygłoszonego w Szkole Partyjnej przy KC PZPR

1951, masz., l., k. 15

28. *O klasowym charakterze służby zdrowia*

Konspekt wykładu (3 wersje)

Ok. 1951, rkp., l., k. 39

c. Przemówienia

29. *Zagadnienie ustawy rządowej o zakładach społecznych służby zdrowia i planowej gospodarce w służbie zdrowia*

Przemówienie wygłoszone na posiedzeniu Sejmu Ustawodawczego dnia 28 X 1948
1948, masz., druk, l., sz., k. 32

Druk: *Sprawozdanie stenograficzne z 48 posiedzenia Sejmu Ustawodawczego*, 1948

30. *Rola partii w budowie nowego systemu służby zdrowia oraz niektóre zagadnienia ochrony zdrowia (m.in. walka z alkoholizmem i chorobami wenerycznymi, budowa szpitali)*

Przemówienie wygłoszone na zebraniu partyjnym oraz wywiad dla prasy

Ok. 1948–1949, rkp., masz., l., k. 10

31. *Przemówienie z okazji zjazdów PCK oraz Tygodnia Zdrowia organizowanego przez PCK*

1949–1955, rkp., masz., druk, l., k. 120

32. *Przemówienie wygłoszone przed wyborami z uwzględnieniem postępu w dziedzinie ochrony zdrowia, głównie w woj. białostockim*

1952, masz., l., k. 4

33. *Organizacja służby zdrowia w r. 1952*

Przemówienie radiowe wygłoszone 29 I 1953 (5 egz.)

1953, masz., l., k. 28

34. *Rola służby zdrowia w podnoszeniu zdrowotności i kultury wsi*

Przemówienie z okazji powitania w Ministerstwie Zdrowia grupy lekarzy wiejskich

Ok. 1954, rkp., l., k. 4

35. *Czym będzie plan 5-letni w dziedzinie ochrony zdrowia*

Przemówienie sejmowe
Ok. 1956, masz., l., k. 13

**B. Akademie medyczne, młodzież akademicka
oraz zagadnienia naukowe z zakresu medycyny i postępu naukowo-medycznego**

36. *Zadania w pracy wychowawczej Akademii Medycznych*
Tezy, notatki i referat wygłoszony na naradzie rektorów, profesorów, asystentów i młodzieży akademickiej (2 egz.)
1954, rkp., masz., l., k. 66
37. Przemówienie na otwarciu Śląskiej Akademii Lekarskiej w Rokitnicy oraz na uroczystej promocji lekarzy we Wrocławiu
1948, 1951, masz., l., k. 14
38. Przemówienie na inauguracji roku akademickiego 1947/48 w Akademii Medycznej w Gdańsku oraz z okazji 10-lecia jej istnienia
1947, 1954, masz., l., k. 21
39. *Akademia Białostocka*
Urywek wspomnień dotyczących jej powołania w r. 1950 oraz przemówienie na inauguracji roku akademickiego 1955/1956 w Akademii Medycznej w Białymstoku i z okazji jej 10-lecia (2 wersje)
1955, 1960, b.d., rkp., masz., l., k. 36
40. Przemówienie z okazji 10-lecia Akademii Medycznej w Łodzi
1955, rkp., l., k. 6
41. Przemówienia i list z okazji zjazdów naukowych młodzieży z Akademii Medycznych oraz otwarcia Akademickich Igrzysk Medyków
1947–1954, masz., l., k. 20
42. *Problem pracy badawczej w dziedzinie nauk lekarskich oraz zagadnienie antybiotyków*
Przemówienie wygłoszone na otwarciu posiedzenia Rady Naukowej oraz na międzynarodowej konferencji (po 2 egz.)
1954, masz., l., k. 26
43. *Wybrane problemy medycyny społecznej*
Konspekt wykładu
B.d., rkp., l., k. 16
44. Niektóre problemy postępu naukowo-technicznego
Konspekt referatu wygłoszonego na II spotkaniu poselskim z nauczycielami w Głuchołazach
1969, rkp., l., k. 12

**C. Medycyna i służba zdrowia w ZSRR
oraz wnioski z doświadczeń radzieckich dla polskiej służby zdrowia**

45. *Podstawowe cechy radzieckiego systemu ochrony zdrowia i zasady działalności radzieckiej służby zdrowia*
Artykuł i przemówienie radiowe
1949–1950, masz., l., k. 13
Druk: „Zdrowie Publiczne”, 1949

46. *Sprawa wykorzystania doświadczeń radzieckich w budowie socjalistycznej służby zdrowia w Polsce*
 Artykuł, przemówienie, referat i wywiad radiowy
 1949–1950, masz., l., k. 24
 Druk: „Służba Zdrowia”, 1949
47. *Pierwsza oficjalna wizyta przedstawicieli polskiej służby zdrowia w Moskwie oraz zebrane przez nią wnioski*
 Artykuł do „Trybuny Ludu”, wywiad z kierownikiem delegacji J. S. dla „Służby Zdrowia” oraz wstęp do numeru radzieckiego „Zdrowia Publicznego”
 1950, masz. (egz. 6 + 4 + 2), l., k. 20
48. *Zagadnienie służby zdrowia w ZSRR*
 Wyciąg z protokołu wspólnego posiedzenia Komisji Pracy i Opieki Społecznej oraz Zdrowia, zawierający referat wiceministra J. S. na ww. temat
 1950, masz. powiel., l., k. 9
49. *Osiągnięcia medycyny radzieckiej i jej wkład do nauki światowej*
 Konspekt, referat i wykład wygłoszony w Instytucie Polsko-Radzieckim (3 egz.)
 1952, masz., l., k. 77

II. MATERIAŁY WARSZTATOWE

A. Zagadnienia dotyczące organizacji i działalności służby zdrowia w Polsce

a. Zagadnienia ogólne

50. Historia organizacji i działalności służby zdrowia w trzydziestoleciu Polski Ludowej
 Ogólny plan pracy, wstęp, notatki do poszczególnych rozdziałów i zagadnień, wycinki prasowe
 Ok. 1967–1975, rkp., druk, l., k. 196
51. Służba zdrowia w Polsce przedwrześniowej – międzywojennej
 Opracowanie, notatki J. S., prace drukowane M. Kacprzaka w l. 1936–1937
 Ok. 1970–1975, rkp., masz. (3 egz.), druk, l., sz., k. 42 + s. 142 (6 broszur)
52. Organizowanie służby zdrowia po wyzwoleniu, w okresie Polski Lubelskiej VII–XII 1944 r.
 Plan, opracowanie, notatki J. S., wypisy z Wojskowego Archiwum Państwowego w Białymstoku i czasopism oraz broszury zawierające dokumenty Krajowej Rady Narodowej, 2 broszury
 Ok. 1970–1975, rkp., masz., druk, l., sz., k. 88 + s. 98
53. Służba zdrowia w okresie Rządu Tymczasowego, w l. 1945–1947
 Plan, notatki i opracowanie J. S. (3 egz.)
 Ok. 1970, rkp., masz., l., k. 59
54. Wyzwolenie Polski w l. 1944–1945, organizowanie służby zdrowia i szkolnictwa wyższego medycznego, początki działalności służby zdrowia w l. 1945–1946
 Wypisy z okólników Ministerstwa Zdrowia, z prasy („Rzeczpospolita”), czasopism medycznych („Polski Tygodnik Lekarski”, „Dziennik Zdrowia”), sprawozdań Naczelnego Nadzwyczajnego Komitetu do Walki z Epidemiami oraz notatki i wypisy z opracowań
 Ok. 1970–1971, rkp., masz., l., k. 338

55. Jw.
II i III egz.
Ok. 1970–1971, masz., l., k. 342
56. Służba zdrowia w r. 1945
Konspekt, wypisy, głównie z czasopism medycznych (m.in. „Dziennik Zdrowia”),
notatki (3 egz.)
Ok. 1968–1971, rkp., masz., l., k. 92
57. Służba zdrowia w l. 1946–1947: odbudowa warszawskiej służby zdrowia i szpitalnictwa warszawskiego po II wojnie światowej
Wypisy, głównie z czasopism medycznych („W Służbie Zdrowia”) i notatki oraz
odbitki artykułów J. Rutkiewicza (3 egz.)
1947–1948, 1971, rkp., masz., druk, l., sz., k. 62 + s. 60
58. Pierwsze lata działalności Ministerstwa Zdrowia 1945–1946
Wypisy z opracowania *Pierwszy rok działalności Ministerstwa Zdrowia*, 1946
Ok. 1969–1970, rkp., l., k. 173
59. Ministerstwo Zdrowia w r. 1947
Charakterystyka organizatorów resortu i ustalenie zasad służby zdrowia na okres planu
3-letniego. Opracowanie J. S.
Ok. 1973, rkp., masz., l., k. 26
60. Model i koncepcje służby zdrowia w l. 1947–1948 (różne wersje)
Konspekty, opracowania i notatki J. S. oraz referat Józefa Sysy *Rola Polskiej Partii Robotniczej w kształtowaniu koncepcji służby zdrowia w Polsce* i jego 2 listy do J. S.
1972, ok. 1974–1975, rkp., masz., l., k. 168
61. Stan zdrowotny ludności w l. 1949–1955
Opracowanie Departamentu Statystyki Medycznej Ministerstwa Zdrowia
Ok. 1955, masz. powiel., sz., k. 115
62. Analiza sieci i działalności zakładów służby zdrowia w l. 1950–1955 i 1959
Opracowanie Departamentu Statystyki Medycznej Ministerstwa Zdrowia
Ok. 1955, 1960, masz. powiel., l., sz., k. 64 + 20 s.
63. Krajowa Narada Aktywu służby zdrowia w Warszawie 25–26 XI 1950 r. poświęcona omówieniu zadań służby zdrowia w okresie planu 6-letniego
Odezwa uczestników do B. Bieruta, hasła na naradę, wiadomości prasowe – tekst powielany i wycinki, m.in. ze streszczeniem referatu wiceministra zdrowia J. S. oraz fotografie
1950, masz., masz. powiel., druk, l., k. 32 + fot. 28
64. Stenogram posiedzenia Prezydium Rady Naukowej przy Ministrze Zdrowia z dnia 16 XI 1951 (fragment)
M.in. przemówienie J. Sztachelskiego
1951, masz., l., k. 15
65. Działalność służby zdrowia w okresie planu 6-letniego w l. 1949–1955

Ocena stanu zdrowotnego ludności w Polsce oraz analizy dotychczasowej działalności służby zdrowia i wytyczne na okres przyszłego planu 5-letniego. Opracowanie, częściowo autorstwa J. S.

Ok. 1955, rkp., masz., masz. powiel., l., k. 204

66. Jw.

Potrzeby społeczeństwa w zakresie usług leczniczych, aktualna problematyka pracy służby zdrowia i jej zadania; ochrona zdrowia, uspołecznienie lecznictwa, szkolenie nowych kadr, rozwój budownictwa szpitalnego, podniesienie dyscypliny i kontroli wykonania w służbie zdrowia; rozwój lecznictwa otwartego i przemysłowego w woj. Poznańskim. Konspekty, również autorstwa J. S., projekty, opracowania, uchwały, m.in. II Zjazdu PZPR i III Zjazdu Związków Zawodowych Pracowników Służby Zdrowia, wycinek prasowy i egzemplarze „Służby Zdrowia” (1953) 1953–1956, rkp., masz., druk, l., sz., k. 105

67. Notatki J. S. z narad, odpraw, zebrań i konferencji oraz tezy, dyspozycje i wytyczne programowe do działalności

1948–1966, b.d., rkp., l., sz., k. 86

68. 1956 w służbie zdrowia

Krytyka błędów i braków w pracy służby zdrowia oraz Ministerstwa Zdrowia jako aparatu kierowniczego, wnioski dotyczące ich usunięcia i naprawy. Notatki J. S., materiały z zebrań i narad partyjnych (m.in. w Ministerstwie Zdrowia i KC PZPR), postulaty komisji powołanej przez centralny aktyw partyjny służby zdrowia 1956, rkp., masz., l., k. 119

69. Sprawy organizacyjne i kierunki rozwojowe służby zdrowia w l. 1956–1961

Opracowanie J. S. o zmianach w kierownictwie Ministerstwa Zdrowia, projekt reorganizacji modelowych w służbie zdrowia (szkic z inicjatywy Komisji Socjalnej KC PZPR), projekt dotyczący kierunków rozwojowych służby zdrowia, materiały prasowe 1957–1975, rkp., masz., masz. powiel., l., k. 65

70. Zagadnienia dotyczące ochrony zdrowia w Polsce w l. 1961–1967

Notatki J. S., konspekt *Ubiegłe dwudziestolecie, charakterystyka zadań i metod poznawczych*, materiały sprawozdawcze i statystyczne, wycinki prasowe z artykułami dotyczącymi spraw organizacyjnych służby zdrowia i szpitalnictwa, głównie w l. 1963–1966

Ok. 1966–1967, rkp., masz. druk, l., sz., k. 159

71. Założenia działalności służby zdrowia i opieki społecznej na l. 1966–1970

Program ogólny i wytyczne do planu w dziedzinie specjalizacji lekarzy racjonalnego gospodarowania kadrami fachowymi, rozwoju zatrudnienia i zakresu prac pielęgniarek oraz opieki zdrowotnej nad chorymi ze schorzeniami układu krążenia. Materiały opracowane w oparciu o przemówienie ministra na komisji sejmowej oraz przygotowane na posiedzenie Kolegium Ministerstwa i Komisji Socjalnej KC PZPR, wytyczne Departamentu Kadr, Zatrudnienia i Płac Ministerstwa Zdrowia, notatki J. S. 1966, rkp., masz., masz. powiel., l., sz., k. 110

72. Ocena czasopisma „Zdrowie Publiczne” za l. 1965–1966 dokonana przez zespół powołany z inicjatywy Wydziału Administracyjnego KC PZPR

1966, masz., masz. powiel., l., k. 13

73. Problemy ogólne służby zdrowia w Polsce w l. 1970–1972
Zagadnienia programu rozwoju i usprawnień organizacji służby zdrowia, głównie sprawy integracji opieki zdrowotnej i zwiększenia efektywności jej działania przez usunięcie czynników niesprzyjających.
Informacja dla Komisji Zdrowia i Kultury Fizycznej Sejmu PRL, wycinki prasowe, głównie z „Polityki” i „Życia Literackiego” zawierające artykuły dyskusyjne i odpowiedź ministra zdrowia Jana Kostrzewskiego
1970–1972, b.d., masz. powiel., druk, l., sz., k. 33
74. *Podstawowe założenia rozwoju społeczno-gospodarczego kraju na l. 1971–1975 oraz plan gospodarczy i budżet służby zdrowia i opieki społecznej na r. 1972*
Opracowania Komisji Planowania przy Radzie Ministrów oraz Ministerstwa Zdrowia i Opieki Społecznej
1971–1972, masz. powiel., l., k. 79
75. *Prognozy rozwoju służby zdrowia i opieki społecznej w Polsce w l. 1976–1990*
Opracowanie
1974, kserokopia, l., k. 55
76. Zdrowie w XXX-leciu PRL na łamach prasy w l. 1956–1971 i zagadnienia przemian ogólnych w XXX-leciu
Wycinki ze „Służby Zdrowia” i prasy
1974–1975, druk, l., k. 48
- b. Zagadnienia problemowe**
77. Kadry medyczne, ich kształcenie, wychowywanie, warunki bytowe i polityka kadrowa
Notatki i konspekty J. S., projekty dotyczące szkolenia i zatrudnienia lekarzy Ministerstwa Zdrowia, dane statystyczne o kształceniu lekarzy w okresie międzywojennym i po r. 1945, list w sprawie ich warunków pracy i bytu na prowincji, wycinki prasowe
Ok. 1947–1969, rkp., masz., druk, l., k. 136
78. Sprawa regulacji płac w służbie zdrowia i wprowadzenia opłat za niektóre świadczenia lekarskie; uposażenie lekarzy emerytów
Notatki z rozmów i konferencji, m.in. notatka J. S. o podwyżce płac, projekty, obliczenia, wycinki prasowe
1965–1966, rkp., masz., druk, l., k. 140
79. Etyka i deontologia lekarska
Wypowiedzi, opracowania i listy E. Dreschera, T. Kielanowskiego, L. Krotkiewskiej, E. Kujawy, J. Manickiego, L. Manteuffla, M. Michałowicza i K. Rowińskiego nadesłane ministrowi zdrowia
1955–1966, rkp., masz, druk, l., sz., k. 79
80. Jw.
Prace nad projektem zasad etyczno-deontologicznych lekarza polskiego; notatki i uwagi J. S. do projektu opracowanego przez zespół E. Dreschera
1966–1970, rkp., masz., druk, l., sz., k. 241
81. Etyka i deontologia lekarska; lekarz – pacjent
Wycinki prasowe zawierające sprawozdania z zebrań poświęconych powyższej tematyce, wypowiedzi autorytetów lekarskich i artykuły publikowane w czasopiśmie i

gazetach, m.in. „Argumentach”, „Polityce” i „Kulturze”. Przemówienie Philipa Sandbloma na XIII Kongresie Międzynarodowego Towarzystwa Chirurgicznego w Wiedniu, *Odpowiedzialność chirurga wobec społeczności i społeczności wobec chirurga*
1955–1973, masz., druk, l., k. 96

82. O umieraniu

Sposób i miejsce umierania oraz problem eutanazji, m.in. wypowiedź T. Kotarbińskiego
Wycinki prasowe
1974–1975, b.d., l., k. 8

83. Stan i ochrona zdrowia ludzkości w Polsce Ludowej, działalność Ministerstwa Zdrowia w zakresie higieny pracy, sprawa ograniczeń w paleniu tytoniu oraz seminarium europejskie dotyczące realizacji praw ekonomicznych i socjalnych człowieka

Opracowania, referaty
1952–1969, masz., masz. powiel., l., k. 180

84. Społeczna służba zdrowia

Charakterystyka służby zdrowia jako instrumentu polityki społecznej, rola profilaktyki, społeczne aspekty niektórych specjalności medycznych, zagadnienie ubezpieczeń społecznych i lekarskiej praktyki prywatnej. Konspekty i opracowania J. S., artykuły z czasopism medycznych, wycinki prasowe
1945–1947, 1962–1969, b.d., rkp., masz., druk, l., sz., k. 155

85. Pomoc społeczna w PRL i jej program działania do r. 1985

Artykuły, notatki, tezy poprawowe i wycinki prasowe
1946–1947, 1966–1967, masz., masz. powiel., druk, l., k. 139

86. Pomoc zdrowotna otwarta i pomoc doraźna

Notatki i konspekty J. S., *Zakłady służby zdrowia* i *Pomoc otwarta*, tezy dotyczące spraw organizacyjnych, odbitki artykułów o pracy Pogotowia Ratunkowego, wycinki prasowe
Ok. 1956–1970, rkp., masz., druk, l., k. 38

87. Opieki zdrowotna nad matką i dzieckiem

Konspekty i tezy J. S., *Opieka nad matką i dzieckiem*, *Opieka nad dziećmi*, *Podstawy ustrojowe opieki nad dzieckiem*, materiały Ministerstwa Zdrowia i Opieki Społecznej, odbitki artykułów z czasopism medycznych i wycinki prasowe oraz egzemplarz czasopisma „Zdrowie Publiczne”, 1951, nr 4, poświęcony sprawom pediatrii
1946–1975, rkp., masz., druk, l., sz., k. 335 + s. 160

88. Opieka zdrowotna dla dzieci i młodzieżą szkolną oraz studentami

Informacje i sprawozdania Ministerstwa Zdrowia i Opieki Społecznej, dane statystyczne z GUS
1969–1971, masz. powiel, l., sz., k. 40

89. Opieka zdrowotna nad ludnością wiejską

Organizacja służby zdrowia, oświata sanitarna, pomoc położnicza i stomatologiczna na wsi (ok. 1954–1957), dane statystyczne przedstawiające potrzeby inwestycyjne i kadrowe (w l. 1965–1975), ocena działalności spółdzielni zdrowia (1969 r.)
Opracowania, referat i wycinki prasowe
1947, 1954–1971, masz., druk, l., k. 96

90. Absencja chorobowa w Polsce w l. 1951–1972
Konspekt J. S., *Absencja chorobowa*, opracowania zawierające analizę i dane statystyczne dotyczące absencji, wycinki prasowe 1967–1972, rkp., masz. powiel., druk, l., k. 57
91. Rozbudowa szpitali i zakładów lecznictwa otwartego
Artykuły dotyczące polityki i planów inwestycyjnych w resorcie zdrowia i opieki społecznej 1961–1970, masz. powiel., druk, l., k. 24
92. Gospodarka sprzętem i aparaturą medyczną
Notatki J. S., projekt uchwały Kolegium Ministerstwa Zdrowia, materiały na posiedzenie sejmowej Komisji Zdrowia i Kultury Fizycznej, sprawozdania, program resortu przemysłu maszynowego w sprawie rozwoju branży sprzętu medycznego 1953–1971, rkp., masz., masz. powiel., l., k. 118
93. Lecznictwo uzdrowiskowe w l. 1949–1972
Ocena realizacji ustawy o uzdrowiskach i lecznictwie uzdrowiskowym, zasady korzystania z sanatoriów. Opracowanie i wycinki prasowe 1971, masz., masz. powiel., druk, l., k. 22
94. Sport i turystyka
Zagadnienie klubów sportowych, sportu wyczynowego i upowszechnienia kultury fizycznej w PRL. Materiały Głównego Komitetu Kultury Fizycznej i Turystyki sejmowej Komisji Zdrowia i Kultury Fizycznej, wycinki prasowe 1970–1971, masz., masz. powiel., druk, l., k. 32
95. Ochrona środowiska naturalnego człowieka – środowiska geograficznego, wód i powietrza; problemy zdrowia a urbanizacja
Artykuły w czasopiśmie „Sprawy Międzynarodowe”, materiały Departamentu Sanitarno-Epidemiologicznego w Ministerstwie Zdrowia i Opieki Społecznej, Centralnego Instytutu Gospodarki Wodnej, Komisji CRZZ Ochrony Wód i Powietrza, wycinki prasowe 1966–1975, masz. powiel., druk, l., sz., s. 275 + k. 105
96. Problemy demografii w Polsce i na świecie po r. 1945
Notatka J. S., *Problem przyrostu naturalnego*, odbitki artykułów innych autorów, wycinki z „Biuletynu Specjalnego PAP” i prasy, m.in. dotyczące zagadnienia modelu rodziny w Polsce 1967–1972, b.d., rkp., masz. powiel., druk, l., sz., k. 130
97. Żywność i żywienie
Problem przyrostu naturalnego ludności a sprawa walki z głodem na świecie, warunki zdrowotne żywności i żywienia w Polsce oraz zadania przemysłu spożywczego
Opracowanie W. Misiuny i artykuły drukowane, wiadomości z „Biuletynu Specjalnego PAP”, projekt ustawy sejmowej, wycinki prasowe 1967–1973, masz. powiel., druk, l., sz., s. 153 + k. 55
98. Zagadnienie procesu egalitaryzacji społeczeństwa w Polsce Ludowej
Wycinki prasowe zawierające wypowiedzi dyskusyjne, publikowane w „Argumentach” i „Polityce”

1969–1970, druk, l., k. 14

B. Nauka i szkolnictwo medyczne

99. Generalne problemy nauki oraz zagadnienia rozwoju nauk medycznych (postęp w badaniach naukowych, uczelnie, instytuty, katedry i in.) i farmaceutycznych
Notatki i wypisy J. S., opracowania, raport Oddziału PAN w Krakowie, odbitki artykułów z czasopism medycznych, wycinki prasowe z artykułami dotyczącymi m.in. perspektyw rozwoju nauki w niektórych dziedzinach, także w medycynie i biologii
1950–1975, rkp., masz., druk, l., sz., k. 160 + s. 189
100. Stosunek medycyny do sfer bazy i nadbudowy oraz zagadnienie partyjności w naukach medycznych
Część wybranego opracowania
Po 1951, masz., l., k. 68
101. Z historii medycyny i szpitalnictwa w Polsce i niektórych innych krajach Europy
Referat K. Rowińskiego *Drogi rozwoju medycyny polskiej*, odbitki i wycinki artykułów z czasopism medycznych i prasy
1951–1970, masz., druk, l., sz., k. 135
102. Osobistości ze świata lekarskiego
Notatki i konspekty J. S., wiadomości o przedstawicielach chirurgii dziecięcej (w liście dr Zofii Umiastowskiej do J. S.), wycinki prasowe
1970–1975, rkp., masz., druk, l., k. 63, zob. aneks 2
103. Życiorysy lekarzy – uczonych
Odbitki i wycinki prasowe z czasopism medycznych i prasy zawierające artykuły i wspomnienia pośmiertne
1947–1968, druk, l., sz., k. 74, zob. aneks 3
104. Szkolnictwo wyższe medyczne i zagadnienia ogólne szkolnictwa wyższego
Sprawy programu wykładów z zakresu organizacji służby zdrowia i wychowania fizycznego, kształcenia, wychowania i bytowe oraz zagadnienie organizacji (w 1946 r.) reformy studiów (w l. 1963–1965). Opracowania, przemówienia, odbitki artykułów i wycinki prasowe, m.in. zawierające wywiady z ministrem J. S.
1946–1972, rkp., masz., druk, l., sz., k. 101
105. Szkolnictwo wyższe medyczne
Zagadnienia organizacyjne akademii medycznych na Śląsku (w Rokitnicy, Wrocławiu, Bytomiu), Lublinie, Białymstoku, Szczecinie i Gdańsku, przemówienia inauguracyjne z okazji sesji 600-lecia Fakultetu Medycznego UJ i do absolwentów (M. Kacprzaka)
M.in. opracowania J. S. o Śląskiej Akademii Medycznej w Rokitnicy i wywiad prasowy, odbitki artykułów L. Hirszfelda i J. Morzyckiego oraz wycinki prasowe
1946–1975, rkp., masz., druk, l., k. 68
106. Szkolnictwo medyczne i średnie w planie 6-letnim
Materiały narad i konferencji – tezy, referaty (głównie K. Rowińskiego), dane statystyczne
1953–1955, l., k. 161
107. Szkolnictwo średnie medyczne, zwłaszcza pielęgniarskie; sytuacja i pozycja zawodu pielęgniarskiego

Notatki i konspekty J. S., pisma i notatki sporządzone dla ministra, materiały narad zorganizowanych przez Zarząd Główny Związku Zawodowego Pracowników Służby Zdrowia, biuletyn Polskiego Towarzystwa Pielęgniarskiego, wycinki prasowe zawierające m.in. wspomnienie o Hannie Chrzanowskiej 1953–1954, 1965–1975, rkp., masz., druk, l., sz., k. 168

C. Dyscypliny medyczne i zwalczanie chorób społecznych

108. Dyscypliny kliniczne

Chirurgia (z ortopedią i urologią), dermatologia, ginekologia, ftyzjatria, kardiologia, laryngologia, medycyna wewnętrzna, neurologia, radiologia, reumatologia, okulistyka; rozwój niektórych z powyższych dyscyplin w 10-leciu i 20-leciu Polski Ludowej. Odbitki i wycinki artykułów z czasopism medycznych oraz fragment większego opracowania, s. 266–359
1955, 1961–1968, masz., druk, l., k. 171

109. Ginekologia, jej osiągnięcia i zadania

Tezy i materiały dla ministra zdrowia J. S. do wystąpienia na zjeździe ginekologów (1965), artykuły prasowe dotyczące ustawy o przerywaniu ciąży
Ok. 1960–1972, masz., druk, l., k. 12

110. Neurofizjologia, choroby układu krążenia i anatomia patologiczna

Opracowania przesłane J. S.: J. Konorski, *W sprawie mojej monografii Conditional Reflexes and Neuron Organisation*, Cambridge 1948, M. Semerau-Siemianowski, *Choroby układu krążenia w planowaniu na najbliższe lata*, 1949 oraz S. Mahrburg, *Stan obecny i rozwój na przyszłość anatomii patologicznej*, 1972
1948–1949, 1972, masz., l., k. 43

111. Nowotwory i rozwój onkologii w Polsce w l. 1906–1969 oraz działalność jej twórcy, Franciszka Łukaszczyka i Instytutu Radowego im. Marii Curie-Skłodowskiej

Notatki i korespondencja J. S., artykuły, wspomnienia, sprawozdania, wycinki z czasopism i prasy
Ok. 1971, rkp., masz., druk, fot., l., sz., k. 98

112. Walka z gruźlicą w Polsce w l. 1947–1971

Relacja J. S. o organizacji walki z gruźlicą, wywiad dla prasy z okazji „Dni przeciwgruźliczych” i przemówienie na IX Zjeździe Przeciwgruźliczym w Łodzi oraz plany, sprawozdania i notatki sporządzone dla ministra zdrowia, ustawa rządowa o zwalczaniu gruźlicy i materiały Sejmowej Komisji Zdrowia i Kultury Fizycznej 1948–po 1971, rkp., masz., masz. powiel., druk, l., k. 119

113. Jw., l. 1946–1974

Wycinki z czasopism, głównie „Gruźlicy” i prasy zawierające artykuły, wywiady i sprawozdania, m.in. z konferencji międzynarodowej i pobytu za granicą (głównie we Francji) oraz egzemplarz pracy zbiorowej *Gruźlica u ludzi i zwierząt*, Warszawa 1962 i broszury
1946–1949 i 1962–1974, druk, l., sz., k. 302

114. Choroby weneryczne w Polsce po 1945 i walka z nimi na tle sytuacji w Europie, Akcja „W” i jej wyniki, metody leczenia i rozwój badań naukowych w tej dziedzinie

Konspekt J. S. dotyczący Akcji „W” i wypisy o leczeniu penicyliną, odbitki artykułów drukowanych z czasopism medycznych i teksty powielonych
1946–1975, rkp., masz. powiel., druk, l., k. 56

115. Z historii psychiatrii w Polsce i jej rozwoju po r. 1945
Opracowania J. S. *Kłopoty z psychiatrią, Sprawa Gnata, Zagadnienie leczenia psychiatrycznego oraz wycinki z artykułami z czasopism medycznych i prasy* 1945–ok. 1973, rkp., masz., druk, l., k. 113
116. Ustawa rządowa o ochronie zdrowia psychicznego
Projekt ustawy, odnoszące się do niego zestawienie bibliograficzne, wycinki prasowe zawierające artykuły dyskusyjne i załącznik: *Orędzie prezydenta Stanów Zjednoczonych dotyczące chorób psychicznych i niedorozwoju umysłowego* (1963) 1963–1975, masz., masz. powiel., druk, l., sz., k. 73
117. Reumatologia
Zagadnienie chorób reumatycznych, zapobieganie im i leczenie, szczególnie w 20-leciu powojennym w Polsce. Odbitki i wycinek prasowy, zawierające artykuły E. Reicher i J. Pągowskiej-Wawrzyńskiej 1958–1971, druk, l., sz., k. 22
118. Zagadnienia sanitarno-epidemiologiczne
Choroby zakaźne w Polsce i walka z nimi po 1945 r. Opracowanie *Dotychczasowe wyniki zwalczania chorób zakaźnych w PRL w l. 1945–1964*, odbitki artykułów z czasopism medycznych i wycinki prasowe 1945–1948, 1955–1968, masz., druk, l., sz., k. 179
119. Jw.
Materiały Ministerstwa Zdrowia dotyczące działalności służby sanitarno-epidemiologicznej (m.in. notatki J. S.) i porządkowej, oświaty i kultury sanitarnej oraz higieny; sprawozdanie Zarządu Sanitarno-Epidemiologicznego na r. 1954, artykuły M. Kacprzaka *Rozwój higieny w okresie X-lecia Państwowego Zakładu Higieny* i F. Przesmyckiego *Sprawozdanie specjalisty krajowego do spraw wirusologii* oraz odbitki innych artykułów z czasopism medycznych 1952–1970, rkp., masz., masz. powiel., druk, l., sz., k. 110
120. Alkoholizm i walka z nim w Polsce i w niektórych innych krajach
Notatki J. S. ze spotkania poselskiego, przegląd prasy radzieckiej na temat zwalczania alkoholizmu, wycinki z prasy polskiej 1965–1972, rkp., masz. powiel., druk, l., k. 38
121. Medycyna pracy, szczególnie medycyna przemysłowa
Materiały sejmowe i artykuły z czasopism medycznych dotyczące ochrony zdrowia pracowników zakładów przemysłowych i działalności przemysłowej oraz górniczej służby zdrowia; wspomnienie o Brunonie Nowakowskim, twórcy polskiej szkoły medycyny pracy; opracowanie o organizacji higieny pracy w stacjach sanitarno-epidemiologicznych w ZSRR, wycinki prasowe 1958–1971, masz., masz. powiel., druk, l., sz., k. 106
122. Rehabilitacja lecznicza w schorzeniach narządu ruchu, kardiologicznych, psychiatrycznych, gruźliczych i in.
Rozwój rehabilitacji w Polsce, głównie po r. 1945, jej stan aktualny i program dalszego rozwoju, organizacja rehabilitacji w Danii. Opracowanie, notatki i wycinek prasowy, ponadto sprawozdanie Z. Anisimowicz z pobytu w Danii i druki zawierające opracowania duńskie

1962–1966, rkp., masz., druk, l., sz., k. 156

123. Geriatria i gerontologia społeczna, głównie w ZSRR i Wielkiej Brytanii oraz problemy ludzi w wieku emerytalnym w Polsce

Biuletyn „Kraje socjalistyczne” z wiadomościami o problemach gerontologii w czasopiśmiennictwie radzieckim, wycinki z prasy polskiej
1963, 1971–1972, masz. powiel., druk, l., k. 23

124. Farmacja

Zagadnienia dotyczące farmacji w Polsce po 1945 r., kształcenia farmaceutów, przemysłu farmaceutycznego, gospodarki lekami, ustawy o przejęciu aptek na własność państwa oraz roli i konsumpcji leków w niektórych krajach Europy. Konspekt i notatki J. S., teksty przemówień sejmowych, odbitki i wycinki zawierające artykuły z czasopism medycznych i prasy, opracowania na temat leków F. Hoffa z RFN oraz A. Engela i T. Siderusa, konsultantów Światowej Organizacji Zdrowia
1946–1975, rkp., masz., druk, l., sz., k. 249

125. Stomatologia

Działalność Katedry i Zakładu Ortodoncji Akademii Medycznej w Poznaniu (1952–1962), stomatologia w 20-leciu Polski Ludowej, międzynarodowe zjazdy stomatologów we Francji, sprawa zapobiegania i leczenia próchnicy zębów za pomocą fluoru
Artykuły i sprawozdania zamieszczone w czasopismach medycznych, pismo ministra gospodarki komunalnej do marszałka sejmu, wycinek prasowy
1961–1971, masz. powiel., druk, l., k. 24

**D. Medycyna i służba zdrowia w niektórych krajach
socjalistycznych i kapitalistycznych oraz współpraca międzynarodowa w dziedzinie
organizacji ochrony zdrowia**

126. Medycyna i służba zdrowia w niektórych krajach socjalistycznych i kapitalistycznych oraz współpraca międzynarodowa w dziedzinie organizacji ochrony zdrowia

Opracowanie E. Niereńskiej o sytuacji i roli medycyny w warunkach ustroju kapitalistycznego i socjalistycznego oraz F. Widy-Wirskiego *Kryzys historiografii medycyny* (w krajach kapitalistycznych) i *Zdrowie pracujących a kapitalizm. Szkic historyczno-krytyczny*
1951–1953, masz., l., k. 128

127. Socjalistyczna służba zdrowia w Czechosłowacji w l. 1945–1964

Opracowanie o rozwoju opieki zdrowotnej i notatka o oszczędnościach w ČSRS na odcinku służby zdrowia i oświaty
Ok. 1960–1964, masz., l., k. 72

128. Spółdzielczość zdrowia w nowej Jugosławii

Odbitka artykułu E. Szuberta z dwutygodnika „Społem” 1948, nr 45
1948, druk, sz., s. 14

129. Ochrona zdrowia ludności, świadczenia socjalne i organizacja przemysłowej służby zdrowia w Niemieckiej Republice Demokratycznej

Uchwała Rady Ministrów NRD, artykuły z „Biuletynu Specjalnego PAP” i „Medycyny Pracy”
1954, 1969–1972, masz., masz. powiel., druk, l., k. 42

130. Organizacja służb zdrowia w Norwegii

Notatka służbowa dla ministra zdrowia J. S.
1964, masz., l., k. 23

131. Akademia Medycyny w Nowym Jorku oraz publiczna służba zdrowia i szkolnictwo wyższe (z uwzględnieniem kształcenia pielęgniarek) w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej

Odbitka artykułu J. Rydygiera z „Polskiego Tygodnika Lekarskiego” (1948), przemówienie S. Scheele, naczelnego chirurga publicznej służby zdrowia USA, sprawozdania z podróży J. Iżyckiej (1960) i delegacji polskiej (1961), artykuł w „New York Herald Tribune”; odbitka: K. Ryder, *Powstanie i cele Fundacji Rockefellera* 1946–1948, 1956–1967, masz., masz. powiel., l., sz., k. 129

132. 10-lecie służby zdrowia w Węgierskiej Republice Ludowej

Opracowanie Ministerstwa Zdrowia WRL, przemówienia, schematy organizacyjne
1955, masz. powiel., l., opr., k. 81

133. Państwowa służba zdrowia w Wielkiej Brytanii, sprawy organizacyjne i personelu lekarskiego

Artykuły i materiały sprawozdawcze (m.in. z podróży służbowej M. Cieślukowej)
1957–1964, masz., druk, l., sz., k. 62

134. Wymiana doświadczeń między krajami socjalistycznymi w dziedzinie organizacji służby zdrowia oraz zagadnienie współpracy w zakresie ochrony zdrowia i nauk medycznych

Materiały konferencji międzynarodowych w Krynicy (przemówienie J. S.) i w Sopocie, referat wiceministra Bednarskiego, wygłoszony na konferencji w Bułgarii; załącznik: *O projekcie kodeksu zdrowia w ZSRR* oraz przegląd przepisów dotyczących uprawnień pracowniczych i urlopowych w krajach socjalistycznych, Francji i NRF
1956–1969, b.d., masz., masz. powiel., l., k. 68

135. Światowa Organizacja Zdrowia

Przemówienie z okazji Światowego Dnia Zdrowia 7 IV 1958 oraz dane dotyczące współpracy PRL ze Światową Organizacją Zdrowia
1958–1965, masz., masz. powiel., l., k. 27

III. MATERIAŁY O TWÓRCY SPUŚCIZNY

136. Spis prac J. S. z lat 1945–1956, sporządzony przez Biuro Bibliograficzne Głównej Biblioteki Lekarskiej

1958, masz., l., k. 6

137. Wzmianki o J. S. jako ministrze zdrowia w składzie rządu powołanego przez pierwszy sejm PRL w r. 1952 i kandydacie na posła do sejmu z woj. białostockiego w 1957 r.

1952–1957, druk., l., k. 7

Druk: „Służba Zdrowia”, 30 XII 1952 i 13 I 1957

138. Nekrologi w „Trybunie Ludu” z 18 i 19 XII 1975 i wspomnienie pt. *Piękne, trudne życie*, oprac. MM., „Nowy Medyk”, 1977, R. XXIV, nr 1

Wycinki prasowe

1975, 1977, druk, l., k. 4

IV. ZAŁĄCZNIKI

139. *Sprawozdanie o stanie zdrowotnym Rzeczypospolitej Polskiej oraz działalności urzędów i instytucji Zdrowia Publicznego w r. 1946*
1949, druk, opr., ss. 299
Druk: Warszawa 1949
140. *Pierwszy rok działalności Ministerstwa Zdrowia 1945–1946*
1946, druk, opr., ss. 196
Druk: Warszawa 1946
141. *Sprawozdanie Naczelnego Nadzwyczajnego Komisarjatu do Walki z epidemiami za r. 1946 i za r. 1947*
1947–1948, druk, opr., ss. 63 + 88
Druk: Warszawa 1947 i 1948
142. *Śląska Akademia Medyczna im. Ludwika Waryńskiego (w Katowicach), 1948–1973*
Album monograficzny wydany z okazji XXV-lecia Akademii; załączone pismo rektora do J. S.
1973, druk, opr., ss. 291
Druk: Katowice 1973
143. *XV lat Akademii Medycznej im. Juliana Marchlewskiego w Białymstoku*
1965, druk, opr., ss. 129
Druk: „Roczniki Akademii Medycznej im. J. Marchlewskiego w Białymstoku”,
suplement 13
144. *XX lat Akademii Medycznej im. Juliana Marchlewskiego w Białymstoku*
Załączone pismo komitetu organizacyjnego obchodów XX-lecia do J.S.
1970, druk, opr., ss. 102
Druk: „Roczniki Akademii Medycznej im. J. Marchlewskiego w Białymstoku”,
suplement 27
145. *XXV lat Akademii Medycznej im. Juliana Marchlewskiego w Białymstoku*
1975, druk, opr., ss. 77
Druk: Białystok 1975
146. *XXV-lecie Akademii Medycznej w Gdańsku*
1972, druk, opr., ss. 232
Druk: „Annales Academiae Medicae Gedanensis”, t. I, 1971
147. *Państwowy Zakład Higieny, 50-lecie działalności*
1968, druk, opr., ss. 39
Druk: Warszawa 1968
148. *Referaty główne sympozjum naukowego Polskiego Towarzystwa Szpitalnictwa, Konstancin k. Warszawy, 14–16 I 1969*
1969, masz. powiel., opr., ss. 72
149. *Aktualny stan szpitalnictwa w krajach socjalistycznych*
X Konferencja Ministrów Zdrowia Krajów Socjalistycznych, Sopot 2–7 VI 1969
1969, masz. powiel., opr., ss. 72
150. *Współczesne tendencje szpitalnictwa*

151. Dziennik Urzędowy Ministerstwa Zdrowia i Opieki Społecznej
1973–1974, druk, 1.

ANEKS 1

J. 22. Służba zdrowia

1. *Zagadnienie podstaw ustrojowych służby zdrowia* „Zdrowie Publiczne”, 1948, nr 3–4
2. *Perspektywy służby zdrowia* „Polski Tygodnik Lekarski”, 1948
3. *Tworzenie jednolitego systemu służby zdrowia – przekazanie Ministerstwu Zdrowia opieki nad dzieckiem i lecznictwa ubezpieczeniowego* „Trybuna Ludu” 1949
4. *Zadania służby zdrowia w dziedzinie położnictwa* „Położna” 1951
5. *Osiągnięcia służby zdrowia Polski Ludowej* „Zdrowie Publiczne”, 1952, nr 5
6. *Jakie zmiany na lepsze w pracy służby zdrowia można zanotować w okresie od IX Plenum i II Zjazdu Partii* 1954
7. *Poprawiamy pracę służby zdrowia* 1954
8. *Służba zdrowia wsi* „Trybuna Ludu” 1954
9. *Życzenia dla lekarzy z okazji święta 1 Maja*, „Nowy Medyk” 1956
10. *Życzenia dla redakcji pisma „Twoje Dziecko” z okazji wydania 50. numeru*

ANEKS 2

J. 102. Osobistości ze świata lekarskiego

Notatki

Mozołowski Włodzimierz
Grzegorzewski Edward
Kacprzak Marcin
Kozusznik Bogusław
Łukaszczyk Franciszek
Litwin Franciszek
Morzycki Jerzy
Anisimowicz Eugenia
Wolter Halina
Reicher Eleonora
Bednarski Bohdan
Brokman Henryk
Kielanowski Tadeusz
Kobierska Halina
Michałowicz Mieczysław
Ostrowski
Rajchman Ludwik
Rostkowski Ludwik
Rutkiewicz Jan
Titkow Walenty

Wzmianki

Pediatrzy polscy

Michałowicz Mieczysław
Popowski Stanisław
Brokman Henryk
Hirszfildowa Hanna
Groer Franciszek

Barański Rajmund
Jonscher Karol
Redlich
Szenajch

Młoda generacja chirurgów
Wiechno Wojciech
Rudowski Witold
Konarowski Tadeusz
Szacki

Zapisane nazwiska
Konarowski Tadeusz
Pankiewicz Ludwik
Straszewicz
Wilczkowski
Zakrzewski

Przedstawiciele chirurgii dziecięcej (wymienieni w liście Z. Umiastowskiej)

Moszyńska
Kossakowski
Michejda
Tabański
Naumik
Kiełkiewicz
Bukowska
Koss
Tetmajerowa
Badniak
Poradowska
Smólska
Kaliciński
Studulski
Drescher
Maciejewski
Giżycka
Sztaba
Gruca
Dega
Radliński
Piasecki

Wycinki prasowe
Andrzej Skrobcki – Edward Mróz

Wypowiedzi
Gruca Adam
Garlicki Marian
Zawadzka-Rużyło Alina
Rużyło Witold
Hartwig Witold
Zawadowski Witold

ANEKS 3

J. 103. Życiorysy lekarzy-uczonych

1. Włodzimierz Mozołowski, *Wincenty Arnold, biochemik i lekarz 1864–1942* (z bibliografią prac), „Postępy Biochemii” 1967
2. Stefan Sokołowski, *Georg v. Békésy, laureat Nagrody Nobla w zakresie medycyny z 1961 r.*, „Otolaryngologia Polska” 1962
3. Zbigniew Filar, *Adam Ferdynand Czyżewicz* (z bibliografią prac); Tadeusz Bulski, *Działalność naukowa prof. dr nauk medycznych Adama Czyżewicza*, „Ginekologia Polska” 1962, t. 33
4. Jan Stopczyk, *Ludwik Fischer jako lekarz i człowiek 1886–1965*, „Gruźlica” 1966, t. 34
5. St. Kubicz, *Prof. dr Franciszek Groer, b. dyrektor Instytut Matki i Dziecka*, „Prace i materiały naukowe IMD” 1966; T. Kielanowska, *Wspomnienia o profesorze*, „Służba Zdrowia” 1970, nr 33
6. Andrzej Jus, *Prof. dr med. Józef Handelsman*, „Neurologia, Neurochirurgia i Psychiatria Polska” 1962, t. 12
7. Stanisław Hiller (1891–1965), „Folia Histochemica et Cytochemica” 1966, vol. 4
8. Feliks Przesmycki, *Ludwik Hirszfeld*, „Polski Tygodnik Lekarski” 1947, nr 46–47
9. Dzierżanowski Roman, *Stanisław Hornung (1902–1967) po 1907*
10. E. Żera, *Wspomnienie pośmiertne o prof. Jerzym Jakubowskim*, „Kardiologia Polska” 1968, t. 11, nr 1
11. Jan Weranowicz, *Działalność prof. dr med. Witolda Orłowskiego w czasie okupacji* 1967
12. K. Lejman, *Prof. dr med. Zbigniew Oszaś*; F.Z. Capiński, *Wspomnienie o prof. Zbigniewie Oszaście*; J. Kolankowski, *Prof. dr Zbigniewowi Oszaśowi na pożegnanie*, „Przegląd Dermatologiczny”, 1968, t. 55
13. Maria Kobuszewska-Faryna, *Prof. dr med. Ludwik Pankiewicz – pierwszy redaktor (1878–1967)* (z bibliografią prac), „Polski Tygodnik Lekarski” 1968, R. 23, nr 3; Stanisław Konopka, *Prof. Ludwik Pankiewicz – pierwszy redaktor „Polskiego Tygodnika Lekarskiego”*, „Polski Tygodnik Lekarski”, 1968, R. 23, nr 3
14. Roman Dzierżanowski, *Bolesław Szarecki (1874–1960)*, 1970
15. Włodzimierz Mozołowski, *Bolesław Skarżyński*
16. Henryk Mosing, *Rudolf Weigl, uczoney i człowiek*, „Przegląd Epidemiologiczny”, 1966, R. 20, 1; Stefan Kryński, *Rudolf Weigl (1833–1957)*, „Medyczne Doświadczenia Mikrobiologiczne” 1967, XIX, nr 3